

Dagboek van een krankzinnig jaar

Sheila Sitalsing

*Dagboek van een
krankzinnig jaar*

2021

DE BEZIGE BIJ
AMSTERDAM

De in deze bundel opgenomen columns zijn eerder verschenen
in *de Volkskrant*.

Copyright © 2021 Sheila Sitalsing

Omslagontwerp bij Barbara

Foto auteur Julius Schrank

Vormgeving binnenwerk CeevanWee, Amsterdam

Druk- en bindwerk Wilco, Amersfoort

ISBN 978 94 031 1391 3

NUR 320

debezigebij.nl

Bij de productie van dit boek is gebruikgemaakt van papier dat het keurmerk van de Forest Stewardship Council (FSC®) mag dragen. Bij dit papier is het zeker dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

De krantencolumnist is een kleine krabbelaar in de marge. Een parasiet bovendien. Genesteld in de kantlijn op pagina 2 van het dagblad, parasiterend op het nieuws dat heldhaftige journalisten boven water hebben getakeld, probeert hij (soms is het een zij, steeds vaker zelfs, want voor het schrijven van stukjes is geen fysiek overwicht nodig, en weinig testosteron) de illusie uit te stralen dat er orde in de chaos valt te scheppen.

Het nieuws mag dan angstaanjagend zijn en overweldigend en onbegrijpelijk, maar dat geeft niet. Want daar is de columnist al om, terwijl de bloedklodders nog in het rond vliegen, met veel of iets minder aplomb de zaken van duiding te voorzien. Van dik hout 1, van dik hout 2, van dik hout 3, kantelpunt hier, cruciaal moment in dit tijdsgewricht daar, fundamentele fout in het politieke stelsel, slachtoffers van systeemfalen – zo zit het, beste lezer, en niet anders.

Daarna komen de twijfel en de tegenargumenten aangeslopen. De krant ligt dan al onder in de kattenbak.

Het ritme is genadeloos. Om de dag ongeveer 535 woorden waar een beetje samenhang in moet zitten, deadline ruim vóór tien uur 's avonds, maar te vaak gaat de schrijver van dienst erop en erover. Met boze en ongeruste telefoontjes tot gevolg, want de krantenmachine stampt in een onverbiddelijk tempo door. Die kan niet wachten omdat een columnist er om vijf voor tien al schrijvende achter is gekomen dat

ze niet meer vindt wat ze eerst vond. En niet meer weet wat waar is.

2020 was een mooi jaar voor mensen zoals ik, mensen die het plezierig vinden om te trappelen in drijfzand, en er graag al schrijvende achter komen dat ze niet meer weten wat waar is. Het land van melk en honing en verwarmde fietspaden werd door het noodlot bezocht. Handen schudden, eens door politici verheven tot totempaal van de Nederlandse superieure cultuur, werd plots onrein verklaard. De vrijetijdseconomie, voor hele volksstammen de zin van hun bestaan, ging op slot. In een samenleving die drijft op permissiviteit en dat-maak-ik-zelf-wel-uit, werden directieven uitgevaardigd: blijf thuis, houd afstand. Mensen raakten hun inkomen kwijt, hun zekerheden, hun toekomstperspectief. Ze raakten elkaar kwijt.

Dat was niet de afspraak. Wij, inwoners van dit land, hebben recht op een overheid die ons voor rampen behoedt – of dat dachten we althans. Als we ons leven tijdelijk moeten stilleggen omdat ons iets onbegrijpelijk is overkomen, moet dat iemands schuld zijn. We hebben immers recht op voorspelbaarheid. Op een uitgestippelde route naar de uitgang, met keiharde garanties van alle boven ons gestelden. Bovendien hebben we recht op vakantie.

Bij een gebeurtenis van dit formaat krabbels in de marge mogen maken, is geweldig. Zet al die krabbels uit een heel jaar achter elkaar en je ziet dit: een slinger van vergissingen, splintertjes propaganda waar we toch weer in zijn getuind met z'n allen, parmantige voorspellingen die nog altijd moeten uitkomen, particuliere ervaringen die zijn opgetikt in de mogelijk ijdele hoop dat ze 'ergens voor staan', gaten in de verslaglegging want zelfs de columnist heeft in de zomer vrij (zie het derde recht hierboven), en pogingen de tijdgeest te

vatten. Scènes uit een krankzinnig jaar kortom, en hier en daar een flard van wat vermoedelijk de waarheid is.

Dat is wat de columnist te bieden heeft: flarden van de vermoedelijke waarheid. En troost misschien.

Sheila Sitalsing, december 2020

1 januari 2020

Op de radio hoorde ik twee trendwatchers de nieuwste trends voor 2020 voorspellen. Ze voorzagen trends die lang geleden in de krant hebben gestaan, omdat het dingen zijn die gewoon allang aan het gebeuren zijn, zoals minder vlees eten en ‘geopolitieke verschuivingen’ en meer van die kwesties die we thuis met een kwartiertje googelen ook bij elkaar hadden kunnen ‘voorspellen’, maar dat deed aan hun enthousiasme niets af.

De toekomstjikker heeft altijd emplooi, omdat het wemelt van de mensen die niet genoeg hebben aan het nu; ze willen vooral weten hoe het straks zal zijn. Gelijk hebben ze, weinig is zo onbevredigend als niet weten hoe een verhaal afloopt. Zo kreunde mijn dochtertje eens bij het veel te vroeg wakker maken verwijtend: ‘Ik wilde mijn droom nog afkijken.’

De waarzeggers hebben het zelden bij het rechte eind. In een vermakelijk verhaal in de krant lees ik wat er allemaal is misgegaan bij 241 voorspellingen voor het jaar 2020: vier op de vijf prognoses kwamen niet uit (‘Het boek overlijdt in 2020’; ‘Nieuwe toekomstverwachtingen van rond het jaar 2020 geven een gemiddelde leeftijd van 111-121 jaar voor de Europeaan’; ‘Willem van Oranje staat in 2020 niet meer in de geschiedenisboeken’; ‘Het gaat zo slecht met de kranten dat de Volkskrant en Trouw fuseren tot de Volkstrouw’), meestal doordat er nu eenmaal aan de lopende band volslagen onverwachte dingen gebeuren.

Van die 241 toekomstvoorspellingen is bijna de helft als positief te classificeren en 30 procent als negatief. Die laatste gaan over invallende Afrikaanse legers en over allesverwoestende bioterroristische aanslagen met miljoenen doden.

Omdat weinig zo disciplineert als het vooruitzicht van hel en verdoemenis, zijn er succesvolle politieke bewegingen die smullen van dit soort doemscenario's. Ze hebben een trouwe achterban weten op te bouwen op een basis van koortsige fantasieën over burgeroorlogen tussen wij en zij, van angstverhalen over omvolkingscomplotten.

Bij dat soort voorspellingen zit altijd een vleugje wellust, en er wordt ongetwijfeld hartstochtelijk bij gedroomd van heldendom en van de liefde bedrijven in loopgraven en van met een uzi de vijand uitschakelen, als was je Bruce Willis in *Die Hard 1* tot en met 5, in plaats van een consultant met hypotheekrenteaftrek die 's morgens vroeg in de file aanschuift in zijn nieuwe Tesla Model 3 – net op tijd voor de jaarwisseling aangeschaft om de gunstigere bijtelling mee te pikken – op weg naar de kantoortuin, waar de prangende vraag van de dag is: wat zijn ook alweer de regels rond nieuwjaarskussen met collega's?

De beste voorspelling is een saaie voorspelling, valt te concluderen, eentje die door een open deur komt aangewandeld, en die we thuis ook zelf hadden kunnen bedenken. Dat er minder vlees zal worden gegeten bijvoorbeeld, of dat we 'geopolitieke verschuivingen' zullen meemaken. Dat vuurwerkliefhebbers in een achterhoedegevecht zijn verwikkeld. Dat de mensen uitgekeken zullen raken op Mark Rutte. Dat het misschien beter is om je druk te maken over nu dan over straks, omdat het straks toch allemaal anders zal lopen.

Op een 2020 vol onvoorspelbaarheden.

10 januari 2020

Het komt wel eens voor dat iemand een oudere dame een paar uur buiten op een bankje ziet zitten, vertelt politiechef Anja Schouten in *de Volkskrant*. En dan belt zo iemand de politie. Omdat de politie 24 uur per dag bereikbaar is, en omdat die iemand ook niet weet wie je anders zou kunnen bellen bij onbestemde zorgen over een onbekende op straat.

De politie is niet opgeleid om zoiets op te lossen, en de bejaarde dame heeft geen politie nodig, maar een hulpverlener. Of niemand, als ze gewoon lekker aan het zitten was.

Net zoals de politie niet altijd weet wat ze moet doen bij al die andere meldingen van mensen met onbegrepen gedrag die continu binnenstromen. 260 per dag, 96.000 per jaar. De aantallen stijgen. Ze belanden in de bak met code E33, bedoeld voor 'verwarde mensen'. Een vergaarbak voor verslaafden, normaal-luidruchtigen, alcoholisten, psychiatrische patiënten, dementerenden, ouderen die te lang op bankjes zitten, verstandelijk gehandicapten en mensen die gewoon eventjes iets geks deden.

Sinds de politie in 2011 deze meldingen apart moest gaan registreren, is er een permanente discussie over hoe dat toch kan, al die 'verwarde mensen' op straat. Want levensgevaarlijk, en dat krijg je als er op de ggz wordt bezuinigd, en straks worden we allemaal doodgeslagen en -gestoken door een dolende gek.

Dat dit verwarde praat is, is al geregeld betoogd, onder

meer door Bauke Koekkoek, crisisverpleegkundige, onderzoeker en lector Onbegrepen Gedrag. Ook politiechef Schouten benadrukt in *de Volkskrant* dat die 96.000 meldingen voor de helft gaan over mensen ‘die even radeloos zijn of onder invloed, en die daarna weer rustig hun leven voortzetten’. De rest betreft ongeveer 6000 mensen, sommigen worden 200 keer per jaar gemeld; ze zijn luidruchtig, ze geven overlast, maar gevaarlijk: mwah. ‘Potentieel gewelddadig’ is een veel kleinere groep, van rond de 1000 mensen.

Het punt is: de notoir ‘verwarden’ hebben vaak te maken met schulden of sociale ellende, ze zijn verslaafd of dakloos. Levensproblemen waar de politie niet voor zou moeten uitrukken. Schouten bepleit daarom meer geld en mankracht voor ‘veiligheidshuizen’, een knooppunt van politie en zorg- en hulpverleners dat maatwerk biedt. En ze wil een telefoonnummer dat óók 24 uur per dag bereikbaar is, met zorgverleners.

Het dieperliggende probleem laat zich moeilijker oplossen: dat de mensen steeds minder kunnen velen in dit land. Want Nederland werd alras aangeharkter en daardoor intoleranter; sommigen noemen het vertrutting.

Bauke Koekkoek geeft daar in een YouTube-filmpje over onbegrepen gedrag een schitterend voorbeeld van. Hij wandelt door de Baronielaan in Breda, een mooie oude straat, hij woonde als kind op nummer 164. En hij vertelt: vroeger woonden aan de ene kant twee mannen die dagelijks van de supermarkt kwamen aangerinkeld met een karretje vol flessen alcoholica. Rechts woonden hippie-achtige stellen die hun kinderen lieten ronddarren in de verwilderde tuin. Verderop woonden krakers in de kerk. Ze hadden een Volvo-stationwagen opgehangen langs de gevel: tegen de milieuvervuiling.

Nu is de Baronielaan ‘een hele nette straat geworden’, aldus Koekkoek. Geen alcoholisten meer, kraken is verboden en bij afwijkingen bellen we gelijk 112.

Door een demograaf liet ik me ooit uitleggen dat dit komt door de vergrijzing en door de mentaliteit die er bij het ouder worden vaak vanzelf bij komt: een afkeer van risico, luidruchtigheid, gulzigheid en groei. En een hang naar rust, overzichtelijkheid en knus thuis op de bank kijken naar Angela de Jong, hogepriesteres der burgergeneugten, die ‘de talkshowoorlog’ van duiding voorziet.

29 januari 2020

Het allerliefste wat ik heb kwam thuis met een snotneus. De woorden ‘zie je wel’, en ‘meter afstand houden’, en ‘inkwartieren’, en ‘moeten we de burens niet waarschuwen’ vielen.

Wat zouden ze doen, de burens, als we dat werkelijk zouden doen? Aanbellen met zo’n mondkapje op, dat volgens de talloze mondkapjesexperts die dezer dagen overal worden opgevoerd alleen helpt als het duur is, volledig aansluit en zo’n dik filter heeft dat het lastig ademen is? En dan hulpeloze gebaren maken, vanachter dat mondkapje ‘vermoedelijk besmet’ fluisteren, en vervolgens ontsteld ‘nee, natuurlijk gaan we haar niet wegbrengen, ver hier vandaan, en dan uit de auto zetten’ uitroepen? Ze zouden onverwijld het liefste wat zij hebben onder de arm nemen en zich uit de voeten maken.

Misschien zou de buurt wel in opstand komen, ons vertrek eisen. Iemand zou misschien ‘besmet!’ op onze deur klieren. Iemand anders zou misschien een steen gooien, waarna het mogelijk stenen zou regenen, want mensen hebben doorgaans weinig aanmoediging nodig om in baldadigheid te vervallen.

Of ze zouden vlugvlug de auto inladen en weggrijden, ver weg van hier, snel, voordat de autoriteiten een hek om onze wijk zouden zetten en ze opgesloten zouden zitten. Samen met het vreeswekkende virus. En met een steeds leger wordende supermarkt, waar ze misschien niet eens heen zouden

mogen, want die ligt een wijk verder. Zoals de miljoenen mensen in Wuhan die er niet meer uit kunnen en in lijdzaamheid moeten afwachten of het virus hun huis zal overslaan.

Op Twitter zijn de wederwaardigheden van Leen Vervaeke te volgen, onze vrouw in Wuhan. Samen met Anouk Eigenraam, die er voor onder meer *Het Financieele Dagblad* ook vrijwillig opgesloten zit, fietst ze door een stad uit een film. ‘Midden op straat, over grote ringwegen en door tunnels, allemaal geen probleem.’ Dat mag, zegt Eigenraam, als je een mondkapje op doet en je temperatuur laat controleren. Aan de oever van de Yangtze hadden ze het uitzicht helemaal voor hen alleen. Hier en daar zien ze mensen fietsen met camera’s en drones, om hun miljoenenstad vast te leggen zoals ze die nog nooit eerder zagen. Ze zien lege winkels en in *de Volkskrant* schrijft Vervaeke over lege pinautomaten, lege benzinepompen en lege supermarkten, ontbrekende medicijnen en zich ophopende, besmette uitwerpselen die de stad juist uit moeten. Er is heel veel waar je aan moet denken als je een stad op slot gooit.

Terwijl de rest van de wereld er alles aan doet om het virus op afstand te houden – zo wil de regering van Australië mogelijk besmette mensen bij elkaar drijven en onderbrengen op Christmas Island, tweeduizend kilometer voor de kust, tot verbijstering van de mensen die er al wonen – zijn er in Wuhan geen meldingen van vijandigheid of van mensen die zich tegen elkaar keren. Er zijn geen onlusten uitgebroken om de verdeling van schaarser wordende spullen. Er staan geen woedende menigten tegen de grenswachten te foeteren dat ze eruit willen omdat ze niets mankeren.

Er is maar weinig voorstellingsvermogen voor nodig om je in te beelden dat zoiets in Nederland heel anders zou gaan. Compleet met hekspringers, ‘dat maak ik zelf wel uit’-roe-

pers, hamsteraars en middelvingeropstekers.

Ik knuffelde het liefste wat ik heb en besloot ferm dat het een verkoudheidje is dat vanzelf zal overgaan.